

بررسی رابطه بین عوامل مدیریتی با میزان

مشارکت اولیا، دانش آموزان در امور مدارس ابتدایی شهرستان نجف آباد^(۱)

محمد اسماعیلی - دکتر مهدی سبحانی نژاد

چکیده

پژوهش حاضر، با هدف بررسی و شناسایی نحوه‌ی رابطه‌ی بین عوامل مدیریتی با سطح مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی انجام شده است. روش پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی می‌باشد. نمونه‌ی پژوهش شامل، ۴۰ نفر از مدیران و ۲۰۰ نفر از والدین دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهرستان نجف‌آباد بوده که با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم، تصادفی سیستماتیک و تصادفی ساده انتخاب شده‌اند. با استفاده از دو ابزار مصاحبه و مشاهده، میزان عملکرد مدیران در خصوص عوامل مدیریتی اندازه‌گیری شده و با استفاده از دو ابزار دیگر مصاحبه و مشاهده، میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی نیز به دست آمده است. داده‌های حاصل از ابزارهای پژوهش از طریق ضریب همبستگی پیرسون، آزمون (تی) تحلیل مسیر و سایر آزمون‌های آماری مورد بررسی قرار گرفته‌اند. بر اساس نتایج پژوهش، بین کلیه‌ی عوامل مدیریتی شامل تصمیم‌گیری مشارکتی، برنامه‌ریزی مدیران در زمینه‌ی فعالیت‌های مشارکتی، نظام اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی مدیران، مهارت مدیران در برقراری روابط انسانی و نحوه‌ی هدایت و نظارت مدیران بر برنامه‌های اتخاذ شده جهت مشارکت دهی اولیا با میزان مشارکت تحقق یافته‌ی والدین به‌عنوان متغیر وابسته پژوهش، رابطه‌ی معنی‌دار وجود داشته است. بر این اساس استفاده‌ی مدیران آموزشی از عوامل مدیریتی فوق‌الذکر به‌منظور جلب مشارکت فعال، پویا و مداوم والدین در کلیه‌ی امور آموزشگاه (آموزشی، مالی، انضباطی، فرهنگی، اجتماعی) و نیز، توجه مسئولان سازمان آموزش و پرورش به‌ریشه‌یابی و رفع علل عدم توجه مطلوب مدیران به‌عوامل مدیریتی مذکور جهت جلب مشارکت

فصلنامه‌ی آموزش
شماره ۲۱
صفحه ۷۰

مقدمه

از دیدگاه (فایول)^(۱) عوامل مدیریتی همان چیزی است که معمولاً تحت عنوان وظایف مدیر مورد بحث قرار می‌گیرد. فایول بین عوامل مدیریتی و اصول مدیریت تفاوت قائل می‌شود و معتقد است که اصول مدیریت درباره‌ی قواعد و مقررات عملیات اداری و عوامل مدیریت درباره تکنیک‌های انجام عملیات اداری بحث می‌کند (کیا، ۱۳۷۵، ص ۲۵۸). در دیگر اندیشه‌های مدیریتی، برای عوامل مدیریتی، عناوین مشابهی ابراز شده است. عناوین نظیر کارکردها، عملکردها، اقدامات، کارها، امور، فعالیت‌ها، نقش‌ها، مسؤولیت‌ها، تکنیک‌ها و استراتژی‌های مدیران در انجام امور مدیریتی خود در محیط سازمان، از جمله اظهارات در این خصوص می‌باشد. فایول و اغلب صاحب‌نظران نظریه مدیریت اداری، عوامل مدیریتی را شامل برنامه‌ریزی، سازماندهی، رهبری، هماهنگی و کنترل دانسته‌اند (فرائی مقدم، ۱۳۷۵). پس از ظهور نظریه‌های روابط انسانی، عوامل دیگری نظیر، انگیزش، ادراک، ارتباط، ساختار قدرت، اختیار، روحیه، پویایی گروهی، تصمیم‌گیری و رهبری مورد توجه نظریه‌پردازان مدیریت قرار گرفت (علاقه‌بند، ۱۳۷۱). از سوی دیگر، منظور از مشارکت در امر تعلیم و تربیت، نوعی سهم و دخیل شدن در تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و اجرا است. این تصمیم‌گیری معطوف به‌هدفی است که مشارکت‌کنندگان تمایل نشان می‌دهند برای تحقق هدف

* این پژوهش با هزینه سازمان آموزش و پرورش استان اصفهان انجام پذیرفته است.

مشترک با دیگران به کنش مقابل و یاری‌گرانه بپردازند (قاسمی پویا، ۱۳۸۰، ص ۲۴). مشارکت والدین در امور آموزشگاه از جهات گوناگون قابل تفکیک و طبقه‌بندی است. مهم‌ترین انواع مشارکت شامل مشارکت تحمیلی^(۱)، داوطلبانه^(۲)، آگاهانه^(۳)، ناآگاهانه^(۴)، یک بعدی^(۵)، چند بعدی^(۶) می‌شود. از بین انواع مشارکت‌های مذکور، تنها مشارکت داوطلبانه، آگاهانه و چند بعدی در بلند مدت دارای ارزش حقیقی است. مشارکت والدین در امور آموزشگاه شامل مشارکت در کلیه امور آموزشی، انضباطی، مالی، فرهنگی و اجتماعی می‌شود که از طریق مداخله‌ی کلیه‌ی والدین دانش‌آموزان یا مداخله‌ی انجمن اولیا و مربیان آموزشگاه در تصمیم‌گیری‌های اساسی آموزشگاه امکان‌پذیر است. پژوهش‌هایی به‌طور غیرمستقیم به بررسی رابطه بین برخی از عوامل مدیریتی با میزان مشارکت والدین امور آموزشگاه پرداخته‌اند. از جمله‌ی این پژوهش‌ها، پژوهش علاقه‌بند (۱۳۷۴) نشان داده است که بسیاری از مدیران برای جلب مشارکت معلمان و والدین، رفتار اثربخش نداشته‌اند. بر اساس پژوهش اسحاقیان و آقا حسینی (۱۳۷۷) مدیران دارای حد مطلوبی از مهارت در رهبری اجتماعی مدرسه نیستند. مطابق یافته‌های پژوهش قاسمی پویا (۱۳۷۷) مدیرانی که می‌توانند نقش بسیار ارزشمندی در جلب مشارکت مردم داشته باشند، به‌علت‌های گوناگون آن‌طور که باید و شاید در این زمینه فعال نیستند. در واقع بسیاری از مدیران ویژگی‌های مدیران مشارکت‌جو را ندارند این امر سبب می‌شود که مردم علاقه‌ای به مشارکت در امور آموزش و پرورش نشان ندهند. بر اساس دیگر یافته‌های این پژوهش، کاستی‌های مدیران در جلب مشارکت مردم ناشی از عدم توانایی در برقراری ارتباط مطلوب با مردم و عدم آگاهی مدیران از مفهوم مشارکت و ابعاد آن بوده است. یافته‌های پژوهش صیادپور (۱۳۷۴) حاکی از عدم تخصص لازم مدیران مدارس ابتدایی در زمینه‌ی مدیریت آموزشی و عدم آگاهی کافی از اصول روابط انسانی می‌باشد.

برخی دیگر از پژوهش‌های داخلی، راه‌های جلب مشارکت والدین در امور مدارس را مورد بررسی قرار داده‌اند که پژوهش سپهری (۱۳۷۲)، رنجه بازو، زال (۱۳۷۵) و محمدی (۱۳۷۹) از

آن جمله است. بر اساس یافته‌های پژوهش‌های مذکور، آگاه‌سازی و توسعه‌ی فرهنگ از مهم‌ترین راه‌های جلب مشارکت والدین در امور مدارس محسوب می‌شود. پژوهش‌هایی که در خارج از کشور در خصوص رابطه‌ی عوامل مدیریتی با میزان مشارکت والدین در امور آموزشگاه انجام گرفته است، بیانگر سطح وسیع‌تر مشارکت والدین در اداره‌ی امور آموزشگاه می‌باشد. از جمله پژوهش‌هایی که در این خصوص انجام شده است، پژوهش کازلو^(۷) (۲۰۰۱) می‌باشد که تأثیر زیاد تصمیم‌گیری مدرسه محور بر اساس مشارکت معلمان، مدیران، والدین و اعضای گروه‌های اجتماعی جهت بهبود محیط یادگیری دانش‌آموزان را به‌اثبات رسانده است. مطابق یافته‌های پژوهش لوت^(۸) (۲۰۰۱) مدیران آموزشی نقش مؤثری در هدایت تیم‌های مشارکتی والدین جهت اداره‌ی مطلوب آموزشگاه دارند. نتایج پژوهش گروسی^(۹) (۲۰۰۱) نقش ارتباطات، ایجاد تغییر و تحول مداوم در فرآیند ارتباطی آموزشگاه با والدین، توجه به روابط غیررسمی و ایجاد اعتماد و اطمینان بین طرفین (والدین و مسؤولان آموزشگاه) را عواملی مؤثر جهت جلب مشارکت والدین در امور آموزشگاه می‌داند. بر اساس یافته‌های پژوهش ما^(۱۰) (۲۰۰۱) انطباق مدیران با افکار و عقاید والدین، فرآیند اجتماعی شدن، مشارکت فعال مدیران در انجام امور مختلف و برقراری ارتباطات مثبت با والدین عوامل مؤثر در گسترش ارتباط خانه و مدرسه می‌باشند. نتایج پژوهش آرنولد^(۱۱) (۱۹۹۸) نشان داده است که موفقیت برنامه‌های مشارکتی والدین در یک مدرسه بستگی به عقاید، تصمیم‌گیری‌ها و

1- Obligatory involvement

2- Voluntarily involvement

3- Unilateral involvement

4- Multi dimensional involvement

5- Conscious involvement

6- Unconscious involvement

7- Casello Q.A

8- Lovett, J.M

9- Grossi P.L

10- MA, Y.

11- Arnold, D.L.

مهارت مدیر مدرسه در برقراری ارتباط دارد. مطابق یافته‌های پژوهش هلینگر^(۱) (۲۰۰۱) ارتباط صمیمی و غیررسمی در میان والدین و کارمندان، اطلاع‌رسانی به والدین و ایجاد محیط گرم و خوشایند در مدرسه تاکتیک‌هایی مطلوب جهت افزایش مشارکت در امور آموزشگاه محسوب می‌شوند. بر اساس آنچه بیان شد در این پژوهش سؤال اصلی، بررسی رابطه‌ی بین عوامل مدیریتی با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی بوده است که در این مورد هفت فرضیه ذیل مطرح شده است:

۱- بین تصمیم‌گیری مشارکتی مدیران با سطح مشارکت اولیا در امور مدارس ابتدایی رابطه وجود دارد.

۲- بین برنامه‌ریزی مدیران در زمینه‌ی فعالیت‌های مشارکتی با سطح مشارکت اولیا در امور مدارس ابتدایی رابطه وجود دارد.

۳- بین نظام اطلاع‌رسانی مدیران با سطح مشارکت اولیا در امور مدارس ابتدایی رابطه وجود دارد.

۴- بین نظام آگاه‌سازی اولیا توسط مدیران با سطح مشارکت والدین در امور مدارس ابتدایی رابطه وجود دارد.

۵- بین مهارت مدیران در برقراری روابط انسانی مطلوب با میزان مشارکت اولیا در امور مدارس ابتدایی رابطه وجود دارد.

۶- بین نحوه‌ی هدایت و نظارت مدیران برنامه‌های اتخاذ شده جهت مشارکت اولیا با سطح مشارکت آنان در امور مدارس ابتدایی رابطه وجود دارد.

۷- رابطه بین نحوه‌ی عملکرد مدیریت مدارس ابتدایی (چگونگی عوامل مدیریتی) با سطح مشارکت اولیا بر اساس متغیرهایی نظیر، جنس، سطح تحصیلات، رشته‌ی تحصیلی، محل خدمت و سابقه‌ی مدیران متفاوت خواهد بود.

روش

روش پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه‌ی آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه‌ی آماری پژوهش متشکل از کلیه‌ی مدیران مدارس ابتدایی (به‌جز مدیران مدارس غیر انتفاعی) شاغل در مناطق شهری و روستایی آموزش و پرورش شهرستان نجف‌آباد و نیز کلیه‌ی والدین دانش‌آموزان مدارس

ابتدایی این شهرستان (به‌جز والدین دانش‌آموزان مدارس غیر انتفاعی) است. نمونه‌ی آماری مورد نظر شامل ۴۰ نفر از مدیران مدارس ابتدایی و ۲۰۰ نفر از والدین چهل مدرسه‌ی مذکور بوده است که با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم، تصادفی سیستماتیک و تصادفی ساده برگزیده شده‌اند.

ابزار گردآوری داده‌ها: به‌منظور اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش از چهار ابزار استفاده شده است. این ابزار شامل موارد زیر هستند:

۱- چک لیست مشاهده‌ی میزان عملکرد مدیریتی مدیران در خصوص جلب مشارکت والدین

۲- فرم مصاحبه با اولیای دانش‌آموزان در خصوص میزان عملکرد مدیریتی مدیران

۳- چک لیست مشاهده‌ی میزان مشارکت تحقق یافته اولیا در امور مدارس ابتدایی

۴- فرم مصاحبه با مدیران در خصوص میزان مشارکت تحقق یافته والدین

روش‌های تحلیل داده‌ها: به‌منظور تحلیل داده‌های آماری پژوهش از انواع شاخص‌های آمار توصیفی از جمله میانگین، حداقل و حداکثر نمرات، انحراف معیار و برای تحلیل استنباطی داده‌ها نیز، از شاخص‌هایی نظیر، ضریب همبستگی پیرسون، ضریب تعیین، رگرسیون چند متغیره، تحلیل مسیر، آزمون «پیلانی - بارتلف» و «ویلکز - لامبدا» تحلیل واریانس و آزمون «تی» استفاده شده است.

یافته‌ها

اگر چه فرضیه‌های پژوهش حاضر شامل هفت فرضیه می‌باشد. با این حال نتایج پژوهش در هشت مقوله مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در واقع علاوه بر بیان نتایج پژوهش در خصوص هفت فرضیه، جمع‌بندی یافته‌های پژوهش در ارتباط با مجموع فرضیه‌ها (شش فرضیه اول) نیز ارائه شده است.

۱- تحلیل فرضیه‌ی شماره‌ی یک پژوهش

جدول شماره ۳ - بررسی رابطه بین نظام اطلاع‌رسانی مدیران با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی

مشارکت والدین	مشارکت والدین
عامل مدیریتی	مشارکت والدین
نظام اطلاع‌رسانی مدیران	مشارکت تحقق یافته والدین
$r=0/794$ $p=0/000$ $n=40$ $r^2=0/640$	

۴ - تحلیل فرضیه‌ی شماره‌ی چهار پژوهش

بین نظام آگاه‌سازی مدیران با سطح مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی رابطه معنی‌دار وجود دارد. میزان رابطه بین دو متغیر فوق‌الذکر $r=0/83$ بوده است که بیانگر وجود همبستگی زیاد و مستقیم بین آنها می‌باشد. هم‌چنین، ضریب تعیین نشان می‌دهد که در ۶۹٪ موارد، واریانس نمرات نظام آگاه‌سازی با میزان مشارکت تحقق یافته والدین دارای اشتراک است.

جدول شماره ۴ - بررسی رابطه بین نظام آگاه‌سازی مدیران با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی

مشارکت والدین	مشارکت والدین
عامل مدیریتی	مشارکت تحقق یافته والدین
نظام آگاه‌سازی مدیران	مشارکت تحقق یافته والدین
$r=0/831$ $p=0/000$ $n=40$ $r^2=0/690$	

۵ - تحلیل فرضیه‌ی شماره پنج پژوهش

بین مهارت مدیران در برقراری روابط انسانی مطلوب با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی رابطه معنی‌دار وجود دارد. میزان رابطه بین دو متغیر فوق‌الذکر $r=0/62$ است که بیانگر وجود همبستگی زیاد و مستقیم بین آنها می‌باشد.

هم‌چنین، ضریب تعیین نشان می‌دهد که در ۳۹٪ موارد واریانس نمرات مهارت مدیران در برقراری روابط انسانی مطلوب با میزان مشارکت تحقق یافته والدین دارای اشتراک بوده است.

جدول شماره ۵ بررسی رابطه بین مهارت مدیران در برقراری روابط انسانی مطلوب با مشارکت والدین در امور مدارس ابتدایی

مشارکت والدین	مشارکت والدین
عامل مدیریتی	مشارکت تحقق یافته والدین
مهارت مدیران در برقراری روابط انسانی مطلوب	مشارکت تحقق یافته والدین
$r=0/628$ $p=0/000$ $n=40$ $r^2=0/394$	

۶ - تحلیل فرضیه‌ی شماره شش پژوهش

بین نحوه‌ی هدایت و نظارت مدیران بر برنامه‌های اتخاذ شده

بین تصمیم‌گیری مشارکتی مدیران با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی رابطه معنی‌دار وجود دارد. میزان رابطه بین دو متغیر مذکور $r=0/80$ بوده است که بیانگر رابطه‌ی زیاد و مستقیم بین آنها است. هم‌چنین بر اساس ضریب تعیین در ۶۴٪ موارد واریانس نمرات میزان تصمیم‌گیری مشارکتی مدیران با نمرات میزان مشارکت تحقق یافته والدین دارای اشتراک بوده است.

جدول شماره ۱ - بررسی رابطه بین تصمیم‌گیری مشارکتی مدیران با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی

مشارکت والدین	مشارکت والدین
عامل مدیریتی	مشارکت تحقق یافته والدین
تصمیم‌گیری مشارکتی مدیران	مشارکت تحقق یافته والدین
$r=0/804$ $p=0/000$ $n=40$ $r^2=0/646$	

۲ - تحلیل فرضیه‌ی شماره دو پژوهش

بین برنامه‌ریزی مدیران در زمینه‌ی فعالیت‌های مشارکتی با سطح مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی رابطه بوده است که بیانگر وجود همبستگی زیاد و مستقیم $r=0/82$ معنی‌دار وجود دارد.

میزان رابطه بین دو متغیر مذکور بین آنها است. هم‌چنین بر اساس ضریب تعیین در ۶۸٪ موارد واریانس نمرات برنامه‌ریزی مدیران در زمینه‌ی فعالیت‌های مشارکتی با نمره‌ی میزان مشارکت تحقق یافته والدین دارای اشتراک است.

جدول شماره ۲ - بررسی رابطه بین برنامه‌ریزی مدیران در زمینه‌ی فعالیت‌های مشارکتی با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی

مشارکت والدین	مشارکت والدین
عامل مدیریتی	مشارکت تحقق یافته والدین
برنامه‌ریزی مدیران در زمینه‌ی فعالیت‌های مشارکتی	مشارکت تحقق یافته والدین
$r=0/804$ $p=0/000$ $n=40$ $r^2=0/646$	

۳ - تحلیل فرضیه‌ی شماره‌ی سه پژوهش

بین نظام اطلاع‌رسانی مدیران با سطح مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی رابطه معنی‌دار وجود دارد. میزان رابطه بین دو متغیر مذکور $r=0/79$ است که بیانگر وجود همبستگی زیاد و مستقیم بین آنها است. هم‌چنین ضریب تعیین، نشان می‌دهد که در ۶۳٪ موارد واریانس نمرات مدیران در خصوص اطلاع‌رسانی مسائل آموزشگاه به والدین با نمره‌ی میزان مشارکت تحقق یافته والدین دارای اشتراک است.

جهت مشارکت والدین با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی رابطه معنی‌دار وجود دارد.

میزان رابطه بین دو متغیر فوق‌الذکر $r=0/81$ است که بیانگر وجود همبستگی زیاد و مستقیم بین آنها می‌باشد. هم‌چنین بر اساس ضریب تعیین، در ۶۵٪ موارد واریانس نمرات نحوی هدایت و نظارت مدیران بر برنامه‌های اتخاذ شده با میزان مشارکت تحقق یافته آنها در امور مدارس ابتدایی دارای اشتراک است.

جدول شماره ۶ - بررسی رابطه بین نحوی هدایت و نظارت مدیران بر برنامه‌های اتخاذ شده جهت مشارکت والدین با میزان مشارکت تحقق یافته آنها در امور مدارس ابتدایی

مشارکت والدین	مشارکت تحقق یافته والدین
عامل مدیریتی	عامل مدیریتی
نحوی هدایت و نظارت مدیران بر برنامه‌های اتخاذ شده جهت مشارکت والدین در امور مدارس ابتدایی	$n=40$ $r^2=0/656$ $r=0/81$ $p=0/000$

۷ - تحلیل فرضیه‌ی شماره‌ی هفت پژوهش

بین میزان عملکرد مدیران در خصوص توجه به عوامل مدیریتی جهت جلب مشارکت والدین در امور آموزشگاه با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی با توجه به رشته‌ی تحصیلی مدیران رابطه‌ی معنی‌دار وجود دارد. میزان توجه به عوامل مدیریتی و نیز میزان مشارکت تحقق یافته والدین در مدارس که مدیران آنها فارغ‌التحصیل رشته‌های مختلف مدیریت یا علوم تربیتی هستند، بیشتر از سایرین بوده است.

جدول شماره ۷- تحلیل واریانس رابطه بین نحوی مدیریت مدارس (چگونگی عوامل مدیریتی) با میزان مشارکت تحقق یافته والدین بر اساس رشته‌ی تحصیلی مدیران

متغیر	F	Sig	ETa
عوامل مدیریتی	۶/۵۰۶	۰/۰۲۴	۰/۳۳۴
مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی	۲/۹۰۵	۰/۱۱۲	۰/۱۸۳

۸ - تحلیل رابطه بین مجموع عوامل مدیریتی (مجموع شش فرضیه‌ی اول) با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی

۸-۱) بین میزان عملکرد مدیران در خصوص توجه به عوامل مدیریتی با میزان مشارکت والدین در امور مدارس ابتدایی رابطه معنی‌دار وجود دارد. میزان رابطه بین دو متغیر فوق‌الذکر $r=0/81$ است که بیانگر وجود همبستگی زیاد و مستقیم بین آنها است. هم‌چنین ضریب تعیین نشان می‌دهد که در ۷۳٪ موارد واریانس نمرات میزان توجه مدیران به عوامل مدیریتی برای جلب

مشارکت والدین با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی دارای اشتراک بوده است (جدول شماره ۸-۱) جدول شماره ۸-۱ بررسی رابطه بین مجموع عوامل مدیریتی با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی

مشارکت والدین	مشارکت تحقق یافته والدین
عامل مدیریتی	عامل مدیریتی
مجموع عوامل مدیریتی	$r=0/858$ $p=0/000$ $n=40$ $r^2=0/736$

۸-۲) از بین عوامل مدیریتی مورد بررسی (شش فرضیه‌ی اول پژوهش) رابطه سه عامل مدیریتی شامل تصمیم‌گیری مشارکتی مدیران، نظام آگاه‌سازی مدیران و نظام اطلاع‌رسانی مدیران با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی به‌طور مستقیم بوده است و عوامل دیگر شامل، برنامه‌ریزی مدیران در زمینه‌ی فعالیت‌های مشارکتی مهارت مدیران در برقراری روابط انسانی مطلوب و نحوی هدایت و نظارت مدیران بر برنامه‌های اتخاذ شده جهت مشارکت به‌طور غیر مستقیم (با واسطه) با میزان مشارکت تحقق یافته والدین رابطه داشته‌اند. (نمودار ۸-۳)

نمودار ۸-۳ - نحوی رابطه (مستقیم، با واسطه) عوامل مدیریتی با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی (تحلیل مسیر)

نتیجه‌گیری

والدین نقش مؤثری ایفا کنند؟ می‌توان اظهار نمود یکی از اساسی‌ترین راهکارها، توجه به عوامل مدیریتی است که پشتوانه‌ی علمی - کاربردی مدیران در توجه و جلب مشارکت مستمر و واقعی والدین می‌باشد و بی‌توجهی به این اصول علمی از سوی مدیران آموزشی و مسؤولان سازمان آموزش و پرورش پیامدها و عواقب نامطلوبی برای نظام آموزشی خواهد داشت.

پیش‌نهادهای

بر اساس یافته‌های حاصله، برخی از پیشنهادهای اجرایی که می‌توانند در جلب مشارکت والدین در امور آموزشگاه مؤثر باشد، از این قرار است:

۱ - به‌لحاظ وجود رابطه‌ی معنی‌دار بین تصمیم‌گیری مشارکتی مدیران با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی و نیز شناسایی این متغیر به‌عنوان مهم‌ترین عامل مدیریتی که دارای بیش‌ترین رابطه با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی بوده است، لزوم توجه مستمر مدیران آموزش به‌عنوان تصمیم‌گیری مشارکتی جهت افزایش سطح مشارکت والدین مورد تأکید قرار می‌گیرد.

۲ - به‌دلیل وجود رابطه‌ی معنی‌دار برنامه‌ریزی مدیران در زمینه‌ی فعالیت‌های مشارکتی با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی، استفاده مدیران آموزشی از برنامه‌ریزی در زمینه‌های مشارکتی توصیه می‌شود.

۳ - به‌لحاظ رابطه‌ی معنی‌دار بین نظام اطلاع‌رسانی مدیران به‌عنوان یکی از ارکان اساسی ارتباط خانه و مدرسه با میزان مشارکت تحقق یافته والدین و نیز رابطه مستقیم و زیاد این عامل با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در امور مدارس ابتدایی توجه مدیران آموزشی به‌رشد و تأثیر ارتباط خانه و مدرسه بر مبنای افزایش اطلاع‌رسانی مسائل آموزشگاه به‌والدین دانش‌آموزان پیش‌نهاد می‌شود.

۴ - به‌لحاظ رابطه‌ی معنی‌دار بین نظام آگاه‌سازی مدیران به‌عنوان رکنی دیگر از نظام ارتباطی خانه و مدرسه و رابطه‌ی مستقیم و زیاد این عامل با میزان مشارکت تحقق یافته والدین در

اگر چه یافته‌های پژوهش حاضر نشان دهنده‌ی وجود رابطه بین عوامل مدیریتی (برنامه‌ریزی مدیران در زمینه‌ی فعالیت‌های مشارکتی والدین، تصمیم‌گیری مشارکتی، نظام اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی مدیران، مهارت مدیران در برقراری روابط انسانی و نحوه‌ی هدایت و نظارت مدیران بر برنامه‌های اتخاذ شده جهت جلب مشارکت) با میزان مداخله والدین در کلیه‌ی امور آموزشگاه شامل امور آموزشی، انضباطی، فرهنگی - اجتماعی و مالی است. با این حال، دیگر یافته‌ها بیانگر عدم مشارکت فعال، پویا و مداوم والدین در امور آموزشگاه و نیز عدم توجه مطلوب مدیران مدارس ابتدایی به‌عوامل مدیریتی جهت جلب مشارکت والدین می‌باشد. این در حالی است که یکی از اساسی‌ترین مسائل مدارس امروزی مقوله مشارکت والدین در جوانب مختلف آموزشی، تربیتی و مالی آموزشگاه است به‌طوری که در جوامع پیچیده‌ی امروزی اداره‌ی مطلوب مدارس به‌تنهایی از عهده‌ی آموزش و پرورش بر نمی‌آید. چه بسا بسیاری از جوانب تعلیم و تربیت بدون حضور و مشارکت والدین امکان‌پذیر نباشد و بنابراین جدایی دو نهاد متولی امر تعلیم و تربیت جامعه به‌صلاح نمی‌باشد. بر این اساس باید اذعان نمود اگر چه عوامل متعددی نظیر عوامل محیطی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی در جلب مشارکت والدین مؤثر هستند. با این حال، در بین مجموع عواملی که موجب گسترش فرهنگ مشارکت و ارتباط مطلوب خانه و مدرسه می‌شوند، نقش مدیران مدارس اهمیت به‌سزایی دارد. حتی اگر نهادها، سازمان‌ها، گروه‌ها و سایر افراد، به‌منظور گسترش فرهنگ مشارکت، اقداماتی انجام دهند. اما مدیران مدارس در این زمینه کارآمد و فعال نباشند باز هم ارتباط و پیوند دو کانون تعلیم و تربیت به‌طور مطلوب برقرار نمی‌شود. از سوی دیگر امروزه، منظور از مشارکت والدین در امور آموزشگاه، تنها مشارکت در امور مالی نبوده، بلکه منظور از این مفهوم سهیم شدن والدین در کلیه‌ی تصمیم‌گیری‌های اساسی آموزشگاه می‌باشد که نقش مدیران در چگونگی جلب مشارکت‌ها را مضاعف می‌کند. اکنون با توجه به‌نکات ذکر شده در پاسخ به‌این سؤال که مدیران مدارس چگونه می‌توانند در جلب مشارکت

امور مدارس ابتدایی، توجه مدیران آموزشی به عامل آگاه‌سازی والدین جهت افزایش سطح مشارکت آنان در امور آموزشگاه پیش‌نهاد می‌شود.

۵ - به دلیل وجود رابطه‌ی معنی‌دار بین مهارت مدیران در برقراری روابط انسانی با میزان مشارکت تحقق یافته‌ی والدین در امور مدارس ابتدایی، توجه مدیران آموزشی به رشد و توسعه‌ی مهارت خود در برقراری روابط انسانی مطلوب با والدین دانش‌آموزان جهت مشارکت فعال، پویا و مداوم آنان در امور آموزشگاه پیش‌نهاد می‌شود.

۶ - به دلیل وجود رابطه‌ی معنی‌دار بین هدایت و نظارت مدیران بر برنامه‌های اتخاذ شده جهت مشارکت والدین در امور آموزشگاه با میزان مشارکت تحقق یافته‌ی والدین توجه مدیران آموزشی به عامل هدایت و نظارت بر برنامه‌های اتخاذ شده جهت مشارکت والدین در امور آموزشگاه توصیه می‌شود.

۷ - از آن‌جا که بین مجموع عوامل مدیریتی شامل، برنامه‌ریزی مدیران در زمینه‌ی فعالیت‌های مشارکتی، تصمیم‌گیری مشارکتی، نظام اطلاع‌رسانی، نظام آگاه‌سازی، مهارت مدیران در برقراری روابط انسانی مطلوب و نحوه‌ی هدایت و نظارت مدیران بر برنامه‌های اتخاذ شده جهت مشارکت والدین با میزان مشارکت تحقق یافته‌ی والدین در امور مدارس ابتدایی رابطه‌ی معنی‌دار وجود داشته است. در واقع عوامل مدیریتی فوق‌الذکر به صورت زنجیره‌ای از عوامل بر میزان مشارکت تحقق یافته‌ی والدین در امور آموزشگاه مؤثر بوده‌اند. بنابراین توجه مدیران آموزشی به مجموع عوامل مدیریتی مذکور به منظور جلب مشارکت والدین در امور آموزشگاه توصیه می‌گردد.

۸ - شناسایی موانع موجود بر به‌کارگیری عوامل مدیریتی جهت جلب مشارکت والدین توسط مدیران آموزشی از سوی مسئولان آموزش و پرورش و به‌خصوص از طریق انجام پژوهش‌هایی در این زمینه‌ی مورد تأکید قرار می‌گیرد.

منابع

اسحاقیان، مهدی، آقاحسینی، تقی. بررسی دیدگاه‌های معلمان، مربیان، و اولیاء

دانش‌آموزان نواحی پنجگانه و منطقه جی شهر اصفهان پیرامون میزان مطلوبیت مدیریت آموزشی دوره ابتدایی اصفهان. شورای تحقیقات سازمان آموزش و پرورش، ۱۳۷۷.

رنجه بازو، کریم، زال، صمد، بررسی راه‌های مناسب و ممکن جلب مشارکت مردمی در سرمایه‌گذاری در آموزش و پرورش ارومیه. شورای تحقیقات آذربایجان غربی، ۱۳۷۵.

سپهری، حسین، راه‌های جلب مشارکت‌های مردمی در آموزش و پرورش شهرستان‌های تهران، همدان، کرمانشاه و خرم‌آباد، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۲. سیادپور، عباس، میزان تحکیم روابط انسانی در عملکرد مدیران مدارس ابتدایی شهر مشکین شهر از نظر معلمان همان مدارس، دانشگاه تربیت معلم، تهران: ۱۳۷۴.

علاقه‌بند، علی، تحقیقی درباره ویژگی‌های رفتاری مدیر اثربخش، فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش، شماره چهار، زمستان، ۱۳۷۱.

علاقه‌بند، علی، مقدمات مدیریت آموزشی، تهران: ۱۳۷۱.

قاسمی پویا، اقبال، مشارکت مردمی در آموزش و پرورش، تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت، ۱۳۸۱.

قرائی مقدم، امان، مدیریت آموزشی، ابدج، ۱۳۷۵.

کیا، منوچهر، تئوری‌های مدیریت و مدل‌های سازمان، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۵.

محمدی، جهانگیر، راهبردهای مشارکت مردمی در آموزش و پرورش از نظر مدیران سه دوره تحصیلی شهرستان نجف آباد، اصفهان، شورای تحقیقات سازمان آموزش و پرورش، ۱۳۷۹.

Arnold, D.L., (1998). A case study of parent involvement in three lowsocioeconomic/high-percentage Spanish-speaking elementary schools in Orang county California, university of la verne, DAL, Mar 2002.

Casello, D.A., (2001). A study of site-based decision-making based on the perspectives of the participants, university of pittsburgh, Dal, nov 2001

Groosi, D.L., (2001) The role of superintendents in engaging the public in defining the goals of education university of Illinois at urbana-champaign, DAL, may, 2001.

Hollinger, J.S., (2001) A study of parental involvement at a Blue ribbon elementary school on the texas-mexico boarder the university of texas-pan American, DAL, Aug 2001.

Lovett, J. M., (2001). A comparison of the leadership teams in two urban elementary schools fordham university DAL Jan 2002

Ma, Y., (2001) parent involvement and principals response strategies in elementary school, southern Connecticut state university, Mal, Dec, 2001.